

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

UPA2023/108
11. maj 2023
Agathe Fontain

Sisimiut Kangerlussuullu akornanni qallersugaanngitsumik aqqusineramik sanaartornermi Namminersornerullutik Oqartussanit inatsisitigut aningaasartuutissat pisariallit tamaasa ingerlatsinermi aningaasartuutit kommuunip nammineq isumagissappagit qulakkeerneqarnissaannut Naalackersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffissaattut siunnersuut.

(Inatsisartuni ilaasortaq Anders Olsen, Siumut)

Oqaaseqaat:

Kangerlussuaq Mittarfittut pilersinneqarnialeremat, Sarfannguani innutaasut ilaat, nunamik mittarfiliorfiginiakkamik ilisimaarinnittutut, ilitsersuisutut atorineqarsimapput.

Nunami tamanna, Sarfannguarmiut tumaagaraat, piniarfigaat, nerisaqarfigaat, atorpaat, inuuffigaat, Sisimiormiut eqqaamiuulu ilanngullutik.

Kangerlussuaq Mittarfittut Amerikkarmiunit atorineqalermat, Sisimiunut aqqusiniliornissamik Amerikkarmiut neqeroorutigineqarsimagaluarpoq. Naalagaaffimmiilli itigartinneqarsimallutik, ernumagineqarlunigoq, kalaallit Amerikkarmiunik akuneqaqinammata. Tamaalilluni neqeroorut atorineqanngitsoorluni.

Tassa taamanersuarli Kangerlussuarmiit Sisimiunut aqqusineqarsinnanera isumatusartutut isigineqalersimavoq. Aallaqqaammut atortunik assortuinermi aqqutitut takorloorneqarsimarpasiluni. Soorlumi Amerikkarmiut, Itillip kangerluani, Qaqqatoqami silasiorfinnik sanaartornermi, umiarsuit Amerikkamiit Eqalugaarsunnut taleriarlutik, talittarfilioriarlutik, Qaqqatoqqap tungaanut aqqusineq 23 km missaani qummut takissusilik, sanasimavaat, umiarsuarmik tikiussaminnik assartuisarlutik, biilersuarnik qummukaassuiffittut.

Ullumikkut Qeqqata kommuneani Qaqqatoqqamut, cykilerlutik ingerlaarnerit, innuttaasut aasat tamaasa ingerlatilernikuaat, takornariarnermullu siuarsaanermut atorluarneqariartuinnarnera takussutissaavoq. Mannalumi nuna, nuannersoq. Uppernarsaat aqqusineqarpat, periarfissat killeqanngillat.

Takornariaqarnek Inuussutissarsiutit sukarsuisa sisamaat. Aningaasanut Inatsisitigut ukiorpassuannortuni Nunatsini takornariaqarnermut inerisaaniarnermi aningaasaliiffigineqarluartarpoq. Siunissamilu suli pisariaqartinneqassaaq, pitsaasumillu ineriartortitsigutta ulloq taanna nallerumaarpoq, aningaasaliinerit imminut akilerlutik, imminik takornariartitsineq kaavittoq anguneqarsimalluni.

2018-mi Nuummi, Ilulissanilu mittarfissuaqalernissaa Inatsisartuni aalingerneqarnera isumaqarpoq, Qeqqata kommuneta politikikkut akisussaasut, assatik paarlallugit pisussanik utaqqinnartuussanngitsut.

Qanga aalisarfissuit Maniitsoq, Sisimiut nunaqarfiilu, qangatut ikkunnaarnikuupput, annerusumik siuarsaasoqarnikuunngimmat. Qeqqata kommunea inuussutissarsiutinik allanik ujarlertariaqarmat, takornariaqarnermut piorsaaneq pisariaqarluinnarpoq, tassalu siunnersuuteqartup iternga siunnersuutikkut tikitaa.

Ukiorpassuannortuni Kangerlussuarmiit Sisimiunut aqqusineq eqqartorneqaannarani nalunaarusiorfigineqartarnikuuvoq, piviusunngortunnissa siunertaralugu. Sisimiut kommuneat, kingornalu Qeqqata kommunea piviusunngortinnisaanut ilungersortuarput.

Qamutit motorillit aqqutissaanik anginaasaliivoq katillugu 100 mio kr. , aqqusiarlu naammaliivippoq. Soorlu ippassaanikkuni Inatsisartunut ilaasortat qaaqquneqarneranni, saqqummiiffigineqartigut, pilersaarutip inneranik, sunillu periarfissaqarneranik. Pilersaarut pitsasuuvoq, takussutissavoq Qeqqata komunea , iliuuseqartoq, kommunitut akisussaaffik tigullugu, innuttamik ajornerusumik atugaqalinnginissaat siunertaralugu, inuussutissarsiutitiugt siuarsaniartoq, innutaasut suliffissaqarniassammata, akileraarutitigut isertaqalernerunissaq anguniarlugu.

Takornariaqarnermut siuarsaanerit Ilulissani, Nuummilu kisimik pissanngillat. Imaasannilaq Nunatta karsiata mittarfissuit akileramikkit, nunap sinneranut siuarsaanissamut akissaaruttoqartoq, taakkumi kisimik siuarsarneqarsinnaanngillat, aamma imaanngilaq mittarfinnik sanaartorneq kisimi suliassaasoq, kommuneni allani mittarfissuartaartussanngitsut aamma ineriartortitsinissaannik aqqutissiuunneqartariqarput. Assakaasut tamarmik kaavissinnaasariaqarput ingerlaarlutik, assakaasut ilaat kaavinnerluppata, allanut tuniluutissapput.

Nalunaarusiat takussutissaqarput Kangerluaasuarmiit Sisimiunut aqqusineq, inuiaqatigiinnut pitsaasumik kinguneqassasoq, kingullertigut Oxford Global Project-ip nalunaarusiaa innersuutissavarput. Minnerunngitsumik Arctic Circle Business nalunaarusiaa Arctic Circle Road aqqutigalugu takornarialerinerup ineriartortinnissaa innersuusutigaarput

Naalackersuisuniit siorna VVM-mik imeqarfik sinerlugu, avatangiisinut misissuinerup kingorna akuersipput. Tassa Sisimiut illoqarfianut aqquuserngup anngunnissaa taamaalilluni akuerineqarluni.

Takornarialerusut aperigaanni, aqqusinnermut takorluugaqarput, takornarialerinnermillu ineriartortitsisinnaalluarlutik oqaatigaat. Alaat imatut oqarlutik.

Takornariat, Ilulissaniipput utoqqaat, Nuumiipput Suliffeqarfinnut tunngasunik angalasarnerit, Kangerlussuup Sisimiullu akornanni taakkuusapput Misigisassarsiorluni angalasut, (Adventor turister) tassalu taannarpiaq nunarsuarmi takornariat pilerigisaat. Misigisassarsiorluni takornariarneq.

Siunnersuut sulumiisumik oqaluuserineqaqqullugu ataatsimiititaliamut ingerlateqiipaarput.